

Jaarverslag 2022 – 2023

Fractie Provinciale Staten Fryslân
Partij voor de Dieren

Colofon

Redactie

Menno Brouwer
Frederique Kosse
Lyde Bander
Daniëlle Hutter
Nynke Sijbesma
Ester Hermans

© 2023 Fryske Statenfractie Partij voor de Dieren

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de Fryske Statenfractie Partij voor de Dieren.

**Partij voor
de Dieren**

| Fryslân

Inhoud

Woord vooraf	3
Wie we zijn	4
Wat we doen	16
Onze inzet voor natuur	17
Onze inzet voor landbouw	21
Onze inzet voor dieren	23
Onze inzet voor energietransitie	29
Onze inzet voor eiwittransitie	31
Verkiezingscampagne in beeld	32
Vasthouden aan onze idealen	46
Vooruitblik	52
Informatie en contact	54
Bijlage 1: moties en amendementen	55

Voorwoord

De afgelopen politieke periode is turbulent gebleken, niet in de laatste plaats door de alle verwachtingen overtreffende verkiezingswinst van de BoerBurgerBeweging op 15 maart 2023. Voor de Partij voor de Dieren was er weliswaar verkiezingswinst, maar helaas niet voldoende voor een tweede zetel. Het binnengaan van minimaal een tweede zetel moet dan maar in 2027 gebeuren.

In de loop van 2022 zijn de coronamaatregelen fors afgeschaald en konden we weer terug naar een normale situatie. Het 'oude normaal' wel te verstaan, want helaas is er niet voor gekozen om het 'oude normaal' los te laten en te kiezen voor een nieuw normaal, te weten een fundamentele koerswijziging binnen de draagkracht van de planeet, met bestaanszekerheid voor huidige en toekomstige generaties.

Onze fractie zal zich de komende periode vooral gaan inzetten voor de realisatie van onze idealen voor klimaat, milieu, stikstof, bodem, water, biodiversiteit en dierenwelzijn. Er is nog een lange weg te gaan, maar we zullen blijven strijden voor een leefbare planeet. Het moet groener, diervriendelijker en socialer!!!

Menno Brouwer

Fractievoorzitter Partij voor de Dieren Fryslân

Wie we zijn

Menno Brouwer Statenlid en fractievoorzitter

Menno Brouwer (1957), geboren in Utrecht, woont in Burgum ten oosten van Leeuwarden en werkt al ruim 35 jaar in Fryslân. In zijn vrije tijd is Menno een fervent (recreatief) sportbeoefenaar: in de winter schaatsen in de prachtige en bijna energieneutrale Elfstedenhal in Leeuwarden. In de zomer mountainbiken en het jaar rond wandelen met Friese stabij Iris.

Menno is in 2015 actief geworden binnen de Partij voor de Dieren, vanuit de drive dat het de hoogste tijd is dat dierenwelzijn, natuur en milieu meer op de kaart worden gezet. Sinds november 2020 is Menno Statenlid in Fryslân.

Meer natuur, de krimp van het aantal dieren in de vee-industrie, concrete klimaatmaatregelen, meer dierenrechten en een circulaire economie zijn thema's waar Menno zich ook de komende Statenperiode voor gaat inzetten. Wat dat betreft is er nog een hoop werk te doen.

'We moeten toe naar een economie, passend binnen de draagkracht van de planeet en met bestaanszekerheid voor huidige en toekomstige generaties. We kunnen constateren dat de Partij voor de Dieren als aanjager van positieve verandering ook andere partijen de goede kant optrekt. Het moet groener, diervriendelijker en socialer. Daar moeten we ons blijvend voor inzetten,' aldus Menno.

Wie we zijn

Frederique Kosse Commissielid

Frederique Kosse (1961) is geboren in Limburg en verhuisde 17 jaar geleden naar Fryslân vanwege het water, de weidsheid en de Wadden. Zeilen lukt niet meer, maar uitwaaien op het strand van Terschelling is altijd een feestje. Behalve de Wadden zijn ook de Alde Feanen favoriet. ‘Dit is een schitterend natuurgebied met moerasbossen, rietvelden en graslanden, waar je reeën, otters en heel veel vogelsoorten kunt zien.’

Frederique woont in Easterein (Súdwest-Fryslân) en is werkzaam geweest als docent Nederlands en filosofie. Daarnaast is die onder andere actief geweest als bestuurslid voor Villa Lila en COC-Nijmegen.

Frederique was altijd al zeer geïnteresseerd in natuur en biologische landbouw. Niet heel erg vreemd als je bedenkt dat diens grootvader een van de eerste biologische tuinders in Nederland was en er thuis alleen onbespoten groenten en fruit op tafel kwamen. Ook opkomen voor dieren hoorde er

vanzelfsprekend bij. Vanwege deze interesses zet Frederique zich in voor de Partij voor de Dieren in Fryslân; nu als commissielid en daarvoor als medewerker van de fracties Partij voor de Dieren van Provinciale Staten Fryslân en Wetterskip Fryslân.

Voor Fryslân wil Frederique: biologische landbouw met perspectief voor boeren, een circulaire economie zonder verspilling, behoud en bescherming van ons unieke waddengebied en een waardig en rechtvaardig bestaan voor dieren.

Wie we zijn

Lyde Bander Fractiemedewerker

Lyde Bander (1988) is geboren in Alkmaar en woont sinds haar elfde jaar in het zuidoosten van Friesland. Daar is ze vaak in haar favoriete bossen te vinden. Naast wandelen houdt ze van verschillende vechtsporten en fitness.

Lyde is opgeleid tot advocate en zet zich graag in voor dierenrechten. Dat is ook waarom ze sinds 2011 betrokken is bij de Partij voor de Dieren. In het verleden heeft ze veel paarden opgevangen. Nu mogen drie pony's bij haar oud worden.

De aanleg van meer en robuustere natuurgebieden en genoeg ruimte voor wilde dieren is voor haar belangrijk. Daarom wil ze, mét de fractie, inzetten op aanleg van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarmee zouden onder andere bestaande natuurgebieden met elkaar verbonden kunnen worden.

Dat is goed voor de biodiversiteit. Ook is Lyde voor het afschaffen van de jacht.

Wie we zijn

Daniëlle Hutter Communicatieondersteuner

Daniëlle Hutter (1965) is geboren in Amsterdam en opgegroeid aan de Noord-Hollandse Noordzee- en IJsselmeerkust, en woont nu in Harlingen. In dit eigenwijze ‘stadsje’ aan de Waddenzee is ze helemaal thuis. De zee trekt Daniëlle altijd. Ze geniet van het continu veranderende maar altijd prachtige Wad en al zijn (niet-menselijke) bewoners en passanten. Ze is ook graag op de eilanden.

Daniëlle is vertaler Engels. Daarnaast ondersteunt ze de Statenfractie o.a. met advies op communicatiegebied en als beheerder van het Twitteraccount @PvdDFryslan. Daniëlle heeft zich in 2006 bij de Partij voor de Dieren aangesloten, als lid en vrijwilliger, omdat ze zich grote zorgen maakte over hoe de mens omgaat met dieren, natuur en milieu én omdat ze niet tegen onrecht kan. De zorgen om de grenzeloze uitbuiting van dieren en de natuur zijn in die jaren helaas niet minder groot geworden, maar Daniëlles strijdbaarheid ook niet.

Voor Fryslân wil Daniëlle dat er echt werk wordt gemaakt van het herstel van de natuur en de biodiversiteit, die vooral zwaar te lijden hebben onder de onhoudbare intensieve landbouw, en van het beschermen van de kwetsbare, unieke Waddennatuur, ons ‘Werelderfgoed Waddenzee’. En dat boeren die (willen) werken mét de natuur in plaats van ertegenin daarbij op alle mogelijke manieren worden ondersteund.

Wie we zijn

Nynke Sijbesma Fractiemedewerker

Nynke Sijbesma (1986), woonachtig in Ureterp, struinde als kind al graag door de bibliotheek op zoek naar allerlei boeken. Ze was leergierig en kwam al snel in aanraking met boeken over de klimaatcrisis, overbevissing, ontbossing en zure regen. Waarom doen mensen dat, vroeg zij zich dan altijd af.

De vraag naar het 'waarom' heeft Nynke uiteindelijk bewogen tot de studie Social and Environmental Psychology, waarin zij cum laude is afgestudeerd. Toen de Partij voor de Dieren werd opgericht, werd Nynke al snel stemmer en uiteindelijk is Nynke fractiemedewerker geworden bij de Partij voor de Dieren in Provinciale Staten Fryslân. Hier houdt Nynke zich bezig met onderwerpen als energietransitie, duurzaamheid en circulaire economie.

Nynke is trots op de Partij voor de Dieren, die de principes van duurzaamheid en

mededogen daadwerkelijk leidend maakt voor al het beleid. Zij draagt hier graag haar steentje aan bij op weg naar een samenleving in harmonie met dier, natuur en milieu.

Wie we zijn

Ester Hermans Fractieondersteuner

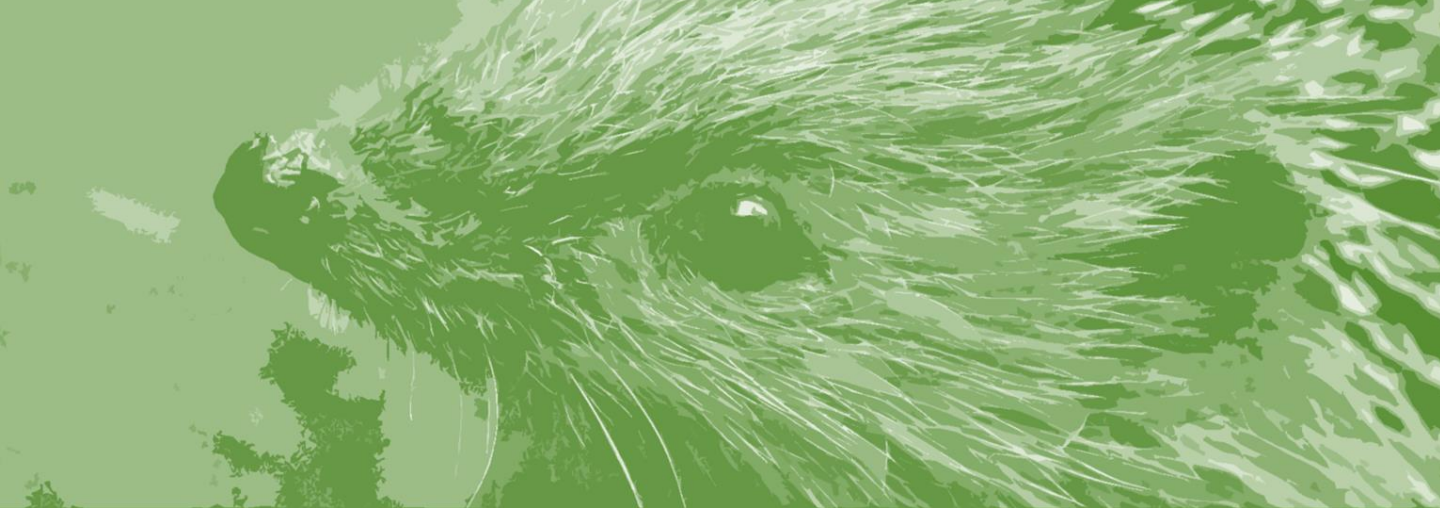
Ester Hermans-De Boer (1976) is geboren en opgegroeid in Groningen, maar met twee Friese ouders en een grote familie in Friesland was ze van kinds af aan al schaatsend en varend op de Friese wateren te vinden. Sinds anderhalf jaar woont ze in het zuiden van Friesland, vlakbij de bossen. Daar wandelt ze vaak met hond Yuna en maakt ze natuurfoto's. Dit doet ze ook graag op de Wadden. Vlieland is haar favoriete eiland. 'De Wadden zijn uniek met prachtige uitgestrekte natuur, historische dorpen en zijn bijzondere veelheid aan biodiversiteit. Dit bijzonder gebied dient behouden en beschermd te worden.'

Ester is onder andere werkzaam geweest in de sales en search consultancy. Daarnaast is ze actief geweest voor diverse dierenwelzijnsorganisaties. Al van jongs af aan wordt ze geraakt door dierenleed en wil ze zich inzetten voor meer dierenwelzijn. Daarnaast maakt ze zich grote zorgen over de staat van de natuur en de klimaatverandering. Ze vindt dat als we de wereld leefbaar willen houden voor

voor al haar bewoners en toekomstige generaties dat we niet langer op de huidige manier kunnen doorgaan en er een drastische omslag nodig is. Er is geen tijd meer te verliezen en het is nu meer dan ooit tijd voor een koerswijziging. De overheid heeft te lang weggekeken voor de problemen die er nu zijn.

Voor Fryslân wil Ester dat er meer ruimte gecreëerd wordt voor natuur, dat Fryslân weer aantrekkelijk wordt voor weidevogels en dat het afschieten van zwerfkatten en overige jacht verboden wordt. Daarnaast vindt ze dat de boeren geholpen moeten worden naar een perspectief in natuurinclusieve en biologische landbouw, waarbij herstel van natuur en dierenwelzijn voorop staat.

Wat we doen

De Partij voor de Dieren is sinds 2015 vertegenwoordigd in Provinciale Staten Fryslân, met een Statenlid en een commissielid. Onze fractie zet zich in voor een leefbaar Fryslân voor al haar bewoners.

Wij doen dit door in vergaderingen onderwerpen aan de orde te stellen, moties en amendementen in te dienen en daarbij samen te werken met andere partijen. Om te weten wat er speelt in Fryslân, gaan we op werkbezoek, naar expertmeetings en symposia. Af en toe zijn we in Brussel te vinden. Ook worden we benaderd door organisaties en inwoners van Fryslân over onderwerpen als bescherming van dieren, natuurbehoud, de jacht en circulaire economie.

De fractie heeft contact en overlegt waar nodig met de Tweede Kamerfractie van de Partij voor de Dieren en met Statenfracties uit andere provincies, bijvoorbeeld met Groningen of Limburg. Als het kan trekken we samen op. De vergaderingen van Provinciale Staten Fryslân Staten- en commissievergaderingen zijn live én naderhand via: <https://fryslan.notubiz.nl/dashboard>. Hier zijn ook de agenda's en stukken van de vergaderingen te vinden.

Onze inzet voor natuur

Het gaat slecht met de natuur. In maart 2022 hebben we daarom bij de behandeling van de aanleg van natuur aangegeven dat het sneller moet (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng Natuer mei de Mienskip](#)). En daarom hebben we ons ingezet voor een zo snel en uitgebreid mogelijke aanleg van natuur bij de behandeling van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) in april 2022 (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng bij grondbeleid](#)). Daartoe hebben we ook een motie “Sneller aanleggen NNN” ingediend ([Partij voor de Dieren | Sneller aanleggen NNN](#)) en in maart al een motie “Afronding NNN voor 2030” ([Partij voor de Dieren | Afronding NNN voor 2030](#)).

Vlak voor het zomerreces hebben we een motie ingediend voor het behoud van de Hounspolder als weidevogelparel ([Partij voor de Dieren | Motie Behoud status weidevogelparel Hounspolder](#)).

In september 2022 is de provinciale bossenstrategie behandeld in de Staten.

Daarbij hebben we gepleit voor sterkere doelstellingen voor de aanleg van bos en bomen (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng bij Bossenstrategie](#)).

We hebben daarbij moties ingediend voor het behoud van gezonde bomen ([Partij voor de Dieren | Motie Bomenbescherming](#)) en voor 10 procent meer bos in 2030 ([Partij voor de Dieren | Motie meer bos en boom](#)).

In diezelfde maand hebben we de verdere ontwikkeling van de Hegewarren besproken. De Partij voor de Dieren wil daarbij maximaal inzetten op natuur (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng bij herinrichting Hegewarren](#)).

In december 2022 hebben we ons ingezet voor een snellere aanleg van natuur (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng bij aangepaste planning Friese deel NNN](#)). We hebben daarvoor een amendement ingediend samen met GriensLinks voor een maximale inspanning op de realisatie van het gehele NNN in 2027.

Begin 2023 sprak gedeputeerde Douwstra in de pers over een landbouwonderzoek dat nog niet gedeeld was met Provinciale Staten. Daarover hebben we schriftelijke vragen gesteld ([Partij voor de Dieren | Vragen over uitspraken gedeputeerde over landbouwonderzoek](#)).

Onze inzet voor landbouw

In mei 2022 werd het Uitvoeringsprogramma stikstof besproken in Provinciale Staten. We hebben daarbij, in tegenstelling tot het voorstel vanuit Gedeputeerde Staten, gevraagd om concrete stappen. We hebben gevraagd om een directe inzet van het onteigeningsinstrument, een systeemverandering in de landbouw met duidelijke doelen en het niet verhandelen van eerder vergunde stikstofruimte (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng Uitvoeringsprogramma Stikstof](#)).

In september 2022 is de omgevingsverordening behandeld. Hierin komen veel regels voor veehouderijen te staan. We hebben daarbij geprobeerd om met amendementen te voorkomen dat er nieuwe veehouderijen zouden kunnen komen ([Partij voor de Dieren | Amendement Geen nieuwvestiging intensieve veehouderij](#)) of dat bestaande veehouderijen groter zouden mogen worden dan 2 hectare ([Partij voor de Dieren | Amendement Geen uitbreiding intensieve veehouderij boven 2ha](#)).

De nieuwe Wet Dieren zou ervoor moeten zorgen dat dieren niet langer worden aangepast aan het systeem, maar dat het systeem wordt aangepast aan het dier. Dit is in de praktijk echter nog lang niet zo. Daarom hebben we in november 2022 een motie ([Partij voor de Dieren | Motie nieuwe Wet Dieren meenemen in vergunningverlening, FPLG en NPLG](#)) ingediend om rekening te houden met deze bepaling bij het verlenen van vergunningen. In diezelfde vergadering vroegen we in een motie ([Partij voor de Dieren | Motie verhogen dierenwelzijn](#)) om dierenwelzijn mee te nemen bij het uitvoeren van de bossenstrategie. Het dierenwelzijn voor weidedieren is immers makkelijk te verhogen met een paar bomen in de wei.

In de vergadering van februari 2023 kwam het CDA met een motie over het stikstofrekeningsysteem Aerius. Het leek een goedkope poging om stemmen te scoren voor de verkiezingen. In onze bijdrage tijdens de vergadering hebben we ons tegen de motie uitgesproken (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng bij motie vreemd CDA Aerius](#)).

Opiniestuk

Koeien tellen is beter dan technische innovaties

Jubelende provinciebestuurders nu het Noorden 55 miljoen euro ontvangt voor technische innovaties om de stikstofuitstoot te verminderen. Over subsidies voor technische innovaties is al vaak gejuicht: de landbouwsector is al jaren bezig met het ontwikkelen van technologie om de uitstoot van ammoniak te verminderen. De vraag is alleen: werkt het?

Het antwoord op deze vraag is: nee, niet voldoende. Technische innovaties zien er op papier veelbelovend uit, in de praktijk vallen ze tegen. Niet voor niets heeft de rechter een streep gezet door vergunningen voor boeren met zogeheten emissiearme vloeren. Verder blijkt uit onderzoek dat de uitstoot van stikstof in de vorm van ammoniak de laatste jaren zelfs weer toeneemt.

Conclusie: we moeten nu naar échte oplossingen, in plaats van te kiezen voor het geitenpaadje dat 'innovatie' heet. En stikstof is niet het enige probleem: zonder krimp van het aantal dieren kunnen we de uitstoot van broeikasgassen (stikstof is geen broeikasgas; CO₂ wel) niet terugdringen en kunnen we de rampzalige klimaatverandering niet tegenhouden.

De 55 miljoen voor technische innovatie gaan de burgers en boeren in het Noorden niet helpen. De 55 miljoen zorgen er wél voor dat bestuurders hun keuze voor de enige oplossing die echt werkt voor de zoveelste keer kunnen uitstellen. Toegegeven, het is geen gemakkelijke oplossing, maar wel het eerlijke verhaal: kiezen voor krimp van de veestapel en niet voor technische innovaties en ingewikkelde, kostbare rekenmodellen.

En al die miljoenen die op de plank liggen om de stikstof in het Noorden terug te dringen? De Partij voor de Dieren pleit ervoor om die te geven aan boeren die kiezen voor kleinschalige landbouw met dieren in de wei, die hun land bewerken zonder kunstmest en pesticiden en die vervolgens ook een eerlijke prijs krijgen voor hun producten én voor natuurbeheer.

Pas als boeren hun vakmanschap kunnen tonen door aan de slag te gaan met kringlooplandbouw en een groene bedrijfsvoering, krijgt het Noorden een gezonde en groene ecologie. Dat is goed voor mens en dier. Tel uit je winst! Tel koeien!

Menno Brouwer, Meint Kolthof, Renate Zuiker

Lijsttrekkers Partij voor de Dieren Fryslân, Groningen en Drenthe

Maart 2023

Onze inzet voor dieren

In februari 2022 oordeelde de Rechtbank Midden-Nederland dat landelijke regelgeving voor de vossenjacht juridisch niet in de haak is. Vervolgens hebben wij hierover vragen gesteld aan Gedeputeerde Staten ([Partij voor de Dieren | Vragen over afschot vos zonder vrijstelling](#)).

De evaluatie van het Friese ganzenbeleid werd besproken in april 2022. Wij hebben ons daarbij hardgemaakt voor een andere aanpak waarbij de dieren niet worden afgeschoten, maar we de oorzaak van de grote aantallen ganzen aanpakken: de intensieve landbouw (bijdrage: [Partij voor de Dieren | Inbreng evaluatie ganzen](#)).

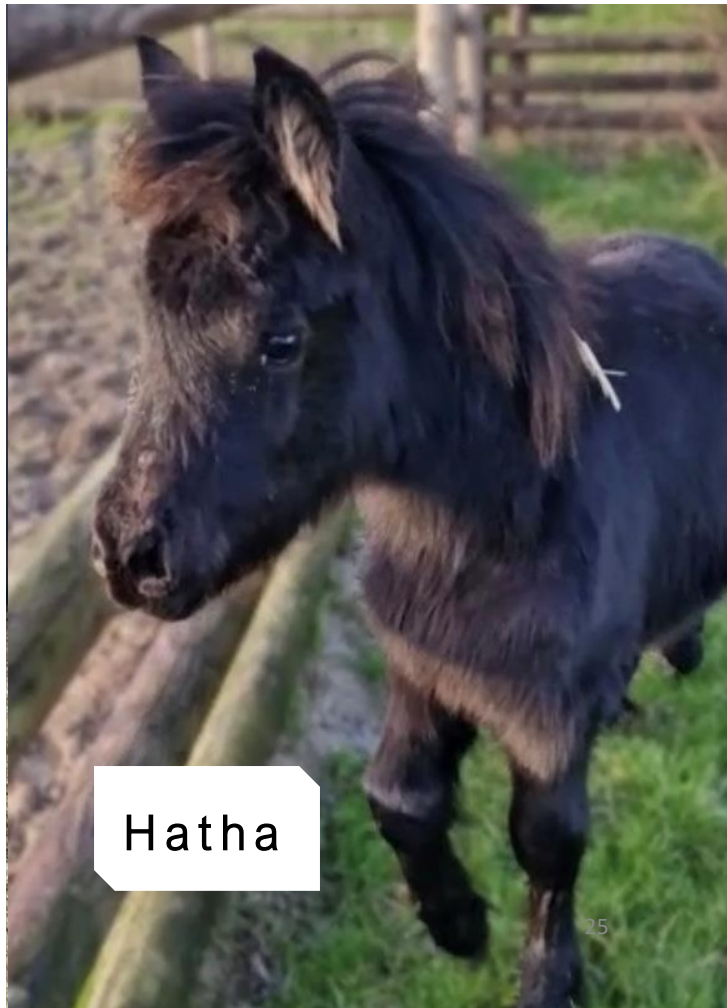
In het najaar van 2022 kwamen berichten in de pers over aangereden otters. We hebben daarop schriftelijke vragen gesteld aan Gedeputeerde Staten ([Partij voor de Dieren | Vragen over aanrijdingen met otters](#)) waarin we vroegen naar maatregelen om meer aanrijdingen te voorkomen.

In oktober 2022 dienden VVD en CDA een motie in tegen de wolf. In onze bijdrage in de Statenvergadering ([Partij voor de Dieren | Inbreng bij motie vreemd Wolf](#)) hebben we aangegeven dat er wel degelijk plaats is voor de wolf in Nederland en dat juist de jacht zorgt voor problemen binnen het ecosysteem.

Bij de behandeling van de nota invasieve exoten in december 2022 hebben we gepleit voor meer preventie ([Partij voor de Dieren | Inbreng bij Beleidsnota Invasieve exoten](#)) zodat dieren niet afgemaakt zouden hoeven worden.

In december tenslotte startte onze fractie samen met de Limburgse Statenfractie van de Partij voor de Dieren een actie om het verwaarloosde en gehandicapte veulentje Hatha te redden. De actie was een groot succes en een inmiddels vrolijke en ondeugende Hatha verblijft in Norma's Universum.

Hatha

Opiniestuk

Fryslân is de enige provincie van Nederland waar jagers nog zwerfkatten mogen doodschieten. De stichting Dier & Recht startte onlangs een petitie ter ondersteuning van een lopende juridische procedure om het afschieten ook in Fryslân te verbieden. In zowel de regionale als de nationale media is aandacht besteed aan deze zaak.

Een van de argumenten voor het afschot is de bescherming van de weidevogels. Afschot van al dan niet verwilderde katten is echter symptoombestrijding en zal de weidevogel niet kunnen redden. Eieren en kuikens van weidevogels worden opgegeten door roofdieren, zoals vossen, marters en ratten. En ja, ook katten. Ook vogels doen trouwens een duit in het zakje, bijvoorbeeld roofvogels, reigers en kraaien.

Dat roofdieren eieren en kuikens van weidevogels eten, is een feit. Maar dit feit is niet de oorzaak van de teruggang van weidevogels. Dat blijkt uit tal van wetenschappelijke studies. Het probleem van de weidevogels is het verdwijnen van geschikt leefgebied

door het steeds intensievere gebruik van het boerenland. Grootschalige weidelandschappen met een te lage grondwaterstand, en eentonig en vaak te vroeg gemaaid raaigras, bieden weidevogels te weinig voedsel, beschutting en voortplantingskansen. Daarnaast zijn ook stadsuitbreiding, wegeaanleg en de toenemende recreatie belangrijke negatieve factoren.

Om de weidevogels te redden is het een absolute voorwaarde dat de biotoop van de weidevogels op orde wordt gebracht: bloemrijke weilanden en plas-dras gebieden met veel insecten en een rijk bodemleven, waar kuikens schuilmogelijkheden hebben en voldoende voedsel kunnen vinden. Als de biotoop van de weidevogels op orde is, zal hun aantal flink toenemen en wordt de kringloop van de natuur - waarin dieren eten en gegeten worden - hersteld.

Daarnaast zouden we de leefgebieden van weidevogels moeten vergroten. Helaas blijkt dat de provincie en sommige gemeenten keuzes maken die nadelig zijn voor de weidevogel. Een voorbeeld is de Hounspolder ten zuiden van Goutum. Deze polder biedt elk jaar nestgelegenheid voor tientallen grutto's, tureluurs en kieviten met goede broedresultaten, waarmee de polder een belangrijke schakel is in het weidevogelbeleid. Toch wil de gemeente Leeuwarden, met goedvinden van de provincie, deze weidevogelparel opofferen voor woningbouw. Daarmee gaat een belangrijke weidevogelbiotoop verloren terwijl er, zowel in de Zuidlanden als binnenstedelijk, voldoende alternatieven voor Leeuwarder woningbouwplannen zijn. Bijvoorbeeld in het gebied Middelsee en in het Spoordokgebied.

Het is dus wel erg simplistisch om te doen alsof je met afschot van katten iets oplost. Bovendien is het voor een jager lastig, zo niet ondoenlijk, om op afstand een

verwilderde kat van een huiskat te onderscheiden. En dus worden soms ook huiskatten doodgeschoten.

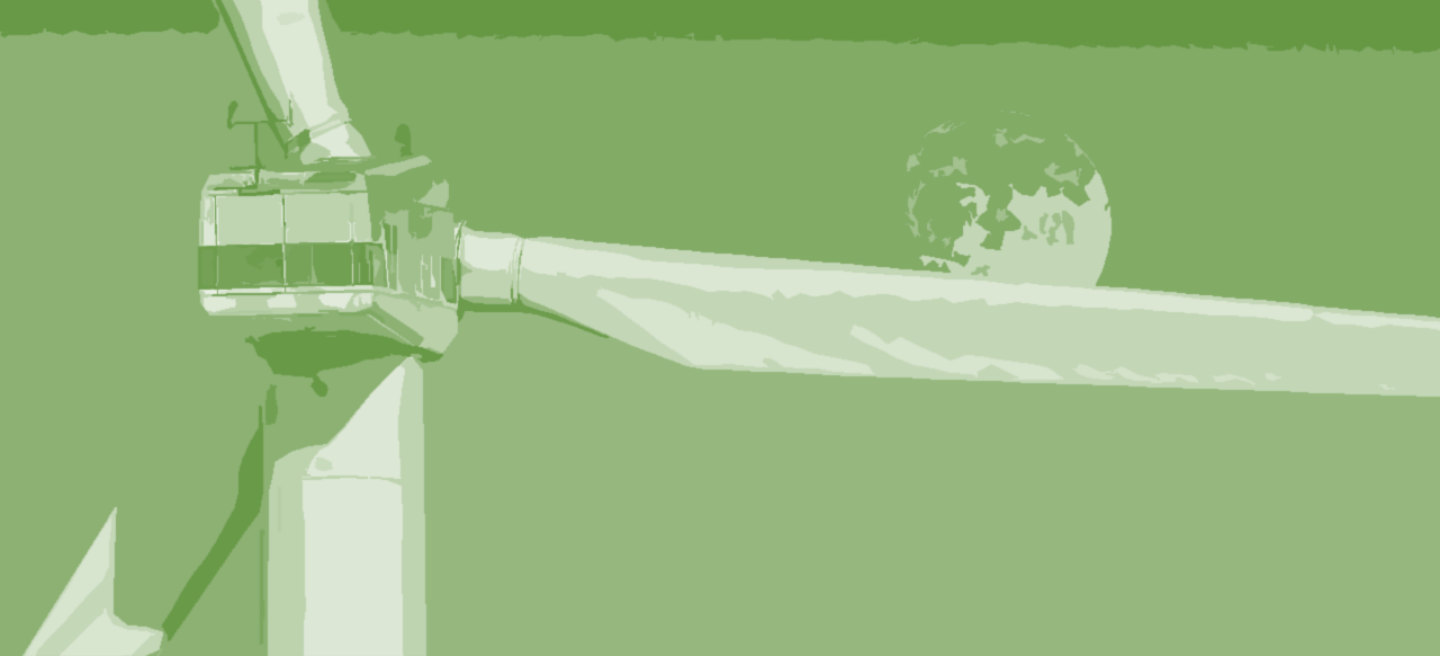
Een in de praktijk beproefde preventieve methode TNRC (Trap, Neuter, Return/Relocate, Care, ofwel in goed Nederlands vangen, castreren en/of steriliseren en herplaatsen) werkt juist heel goed en draagt bij aan populatieregulering. Het is niet voor niets dat alle andere provincies niet kiezen voor zinloos en wreed afschot, maar voor déze preventieve en op termijn kostenbesparende methode.

Menno Brouwer

Statenlid Partij voor de Dieren Fryslân

Januari 2023

Onze inzet voor energietransitie

In januari 2022 is het Energieprogramma 2022-2025 besproken in Provinciale Staten. Wij hebben tegen dit Energieprogramma gestemd, omdat de Partij voor de Dieren tegen biomassa en mestgisting is en in plaats hiervan kiest voor een forse inzet op energie uit zon en wind plus het terugschroeven van onze energiebehoefte ([Partij voor de Dieren | Inbreng bij Energieprogramma](#)).

Omdat er in Fryslân nauwelijks ruimte op het stroomnet is voor nieuwe projecten, hebben wij een motie ingediend waarin wij het College oproepen om te overleggen met de netbeheerder om te onderzoeken hoe netruimte kan worden gereserveerd voor energieprojecten van onder andere lokale initiatieven ([Partij voor de Dieren | Motie Netruimte voor kleine projecten](#)).

Verder hebben wij het grote belang van energieopslag benadrukt en daarom ook een motie ingediend dat in Fryslân ook gekeken moet worden naar de

mogelijkheden voor thuis- , kantoor- en buurtbatterijen en andere kleinschalige opslagsystemen ([Partij voor de Dieren | Motie Stimuleer Energieopslag](#)).

Bij de behandeling van het FSFE (Fûns Skjinne Fryske Enerzjy) - uitvoeringsinstrument voor het nieuwe energieprogramma – hebben wij opnieuw gepleit voor energiebesparing en het gebruik van duurzame energiebronnen.

Om toegang tot het FSFE ook voor inwoners en maatschappelijke instellingen mogelijk te maken, hebben wij met de PvdA een motie ingediend om kleine leningen mogelijk te maken voor energiecoöperaties en dorpshuizen.

In januari 2023 stond de besteding van extra inkomsten uit Windpark Fryslân op de agenda. De Partij voor de Dieren wil dat deze inkomsten worden ingezet voor het stimuleren van duurzaamheidsmaatregelen en isolatieprogramma's voor zowel huishoudens met lage inkomens als voor slecht geïsoleerde woningen. Moties van PvdA, SP en CDA die hierop gericht zijn hebben wij daarom ondersteund als mede-indiener.

Onze inzet voor eiwittransitie

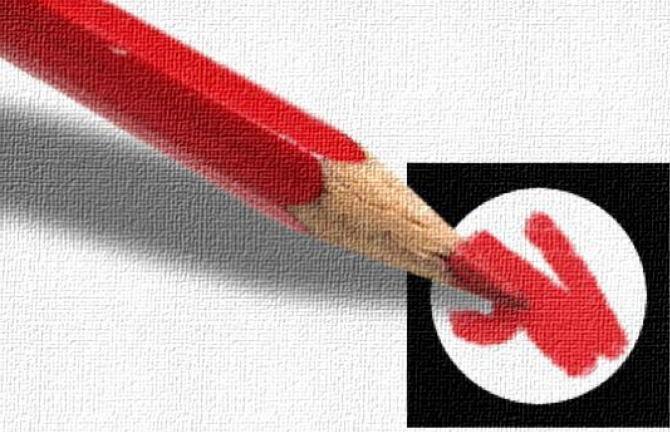
Bij de behandeling van de Kadernota in juni 2022 hebben wij het belang van de eiwittransitie naar voren gebracht voor klimaat, gezondheid en groene economie. Daarom hebben wij vervolgens samen met de FNP een motie ingediend om te onderzoeken hoe plantaardige eiwitten een rol kunnen spelen bij de versterking van de economische positie van de agrofoodsector en hoe Dairy Valley hierbij kan aansluiten samen met de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM).

Grote bedrijven als Vion en Friesland Campina brengen al plantaardige producten op de markt en meerdere bedrijven zijn bezig met een transitie van dierlijk naar plantaardig. Aansluiten is nu essentieel en het College neemt onderzoek naar plantaardige eiwitten door Dairy Valley dan ook mee in de evaluatie.

Verkiezingscampagne in beeld

provinsje fryslân
provincie fryslân

Bezoek IMF

Claim your Future

Spijkers met koppen

Landbouwsymposium

provinsje fryslân
provincie fryslân

Waddensymposium

Holwerd aan Zee

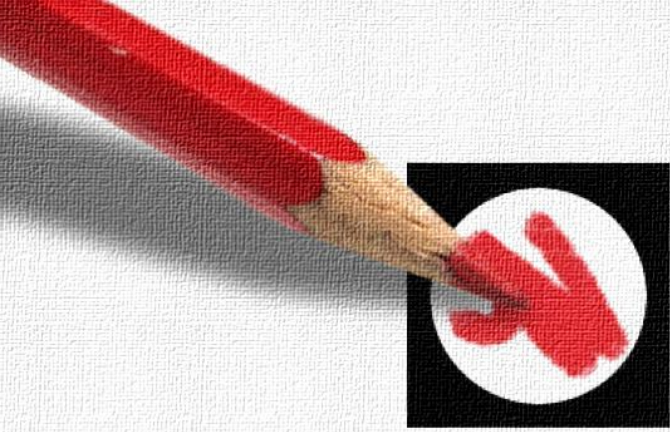

Sterke Yerke

Friese Milieufederatie

provinsje fryslân
provincie fryslân

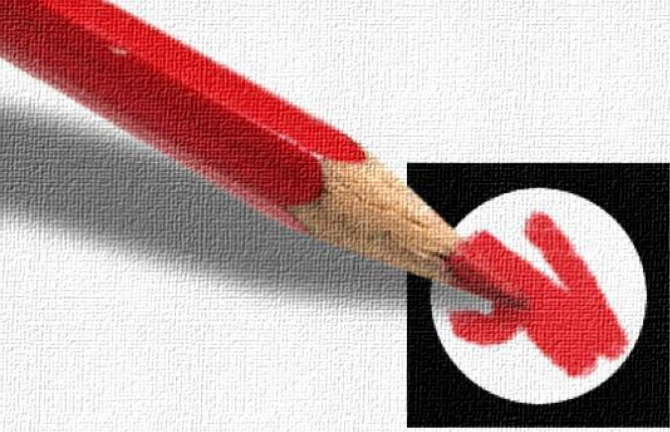
Debat Campus Fryslân

Bezoek stadion

Aftrap campagne

provinsje fryslân
provincie fryslân

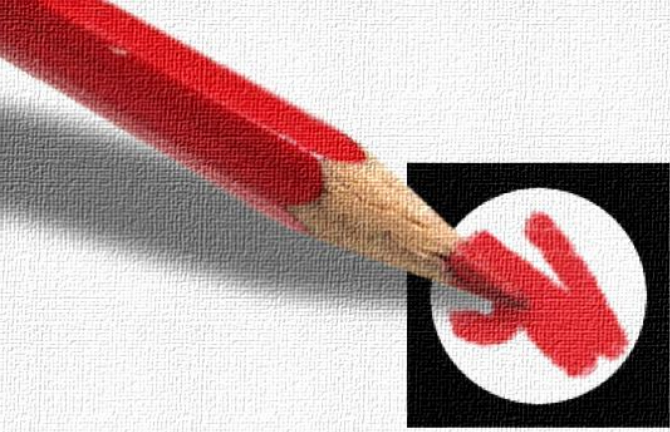
Debat Doarpswurk

Takomst

Omroep RSH

provinsje fryslân
provincie fryslân

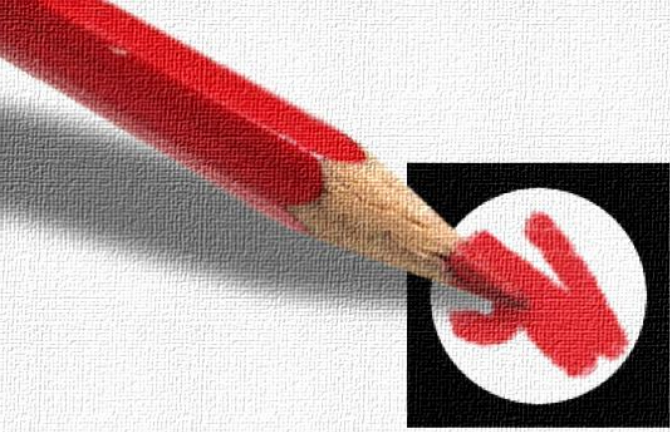
Op 'e Hichte

Tienskip

Buro de Vries

provinsje fryslân
provincie fryslân

Tournee fractie PS

Interview Tienkip

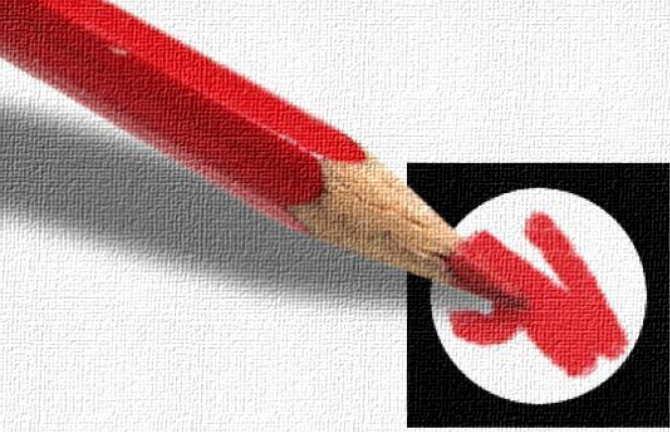
provinsje fryslân
provincie fryslân

Debat JWNOF & ROC Dokkum

Omrop Fryslân

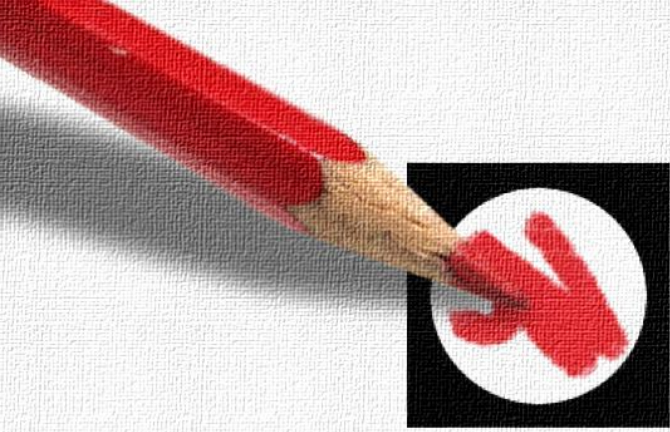
provinsje fryslân
provincie fryslân

Interview Friesch Dagblad

Grote Fiets & Wandeldebat ANWB

provinsje fryslân
provincie fryslân

Schooldebat Plein Joure

Debat 058Online

provinsje fryslân
provincie fryslân

Radiodebat Stellingwerven

Meet & Greet Werkgroep Leeuwarden

Kies voor een economie die binnen de draagkracht van de aarde blijft

'Er is leven na de groei. Kies voor een economie die binnen de draagkracht van de aarde blijft.' Dat zeggen Frederique Kosse en Menno Brouwer van de Partij voor de Dieren. Het optimisme van beide politici klinkt uit iedere zin die ze uitspreken. Of het nu gaat om het behoud van weidevogelgebied de Hounspolder bij Leeuwarden, biologische landbouw of circulaire economie: de Partij voor de Dieren is de enige partij, volgens de twee, die consequent kiest voor een groen, gezond en sociaal Fryslân voor al haar inwoners, dus voor mensen én dieren.

ADVERTORIAL • Foto Simon van der Woude

De biotoop is niet op orde,' zegt Menno Brouwer, lijsttrekker van de Partij voor de Dieren, als hij de Hounspolder bij Leeuwarden ter sprake brengt. 'Weidevogels hebben geen tijd, ruimte en voedsel om kuikens groot te brengen waardoor de overlevingskans van hun jongen bijzonder klein is. Daarom nemen de aantallen weidevogels al jaren in onrustbarend tempo af.'

Een goed weidevogelgebied is open, heeft een hoog grondwaterpeil, kruiden-insectenrijk grasland met een gezonde bodem. Weidevogelgebieden moet worden beschermd en als aantasting écht onvermijdelijk is, dan moet verlies vóóraf worden gecompenseerd met een groter en beter gebied. Kosse en Brouwer vinden dat het weidevogelbeleid in Fryslân is mislukt. 'Als je niet inzet op de verbetering van de leefomgeving van de weidevogel, is het dwellen met de kraan open. Een goed weidevogelgebied is open, heeft een hoog grondwaterpeil, kruiden-insectenrijk grasland met een gezonde bodem. Weidevogelgebieden moet worden beschermd en als aantasting écht onvermijdelijk is, dan moet verlies vóóraf worden gecompenseerd met een ander groter en

beter gebied. Over de Hounspolder, waarnaast de gemeente Leeuwarden woonwijk wil bouwen, is het laatste woord dus nog niet gezegd.

'Onze partij wil invloed uitoefenen door consequent te benadrukken hoe belangrijk natuur is voor mens en dier. Op een gegeven moment komt dit inzicht ook bij anderen.' Menno Brouwer en Frederique Kosse zien bijvoorbeeld bij boeren, niet direct fervente aanhangers van de Partij voor de Dieren, het besef sterker worden dat het huidige landbouwsysteem op een

dood spoor is beland.

Kosse: 'Veel boeren willen het zelf ook anders. Een peiling in het weekblad voor boeren en tuinders Nieuwe Oogst geeft aan dat 27 procent van de boeren een natuurinclusieve landbouw voorstaat. 33 procent zegt nog 'nee' en wil dat alles bij het oude blijft, maar die 27 procent is al heel wat. Daar moet je je op richten. Het 'geitenpaadjesbeleid' van de afgelopen decennia, heeft ons op achterstand gezet. Wij zeggen 'Friesland moet koploper biologische landbouw worden'. De Europese Unie heeft genoeg van onze geitenpaadjes en tikt ons telkens weer op de vingers. Dit kan zo niet doorgaan.'

De twee politici vinden ook dat Dairy Campus bij Leeuwarden zich nog veel te veel inspant voor de traditionele (melk)veehouderij. Menno Brouwer: 'Je proeft bij boeren dat zij open staan voor verandering. Daarvan is bij Dairy Campus nog onvoldoende te merken. Men is nog steeds bezig om innovaties te ontwikkelen voor de gangbare landbouw. Wij vinden dat Dairy Campus moet inspelen op natuurin-

De milieukosten belanden op het bordje van de consument

clusieve ontwikkelingen.' Frederique Kosse: 'Afnemers van landbouwproducten zouden zich moeten inspannen om true pricing (eerlijke prijzen) in te voeren zodat consumenten een eerlijke prijs betalen en boeren een eerlijke prijs krijgen. We kunnen de rekening van milieukosten toch niet neerleggen op het bordje van de volgende generatie? Dit geldt ook voor de Friese economie. Die moet zo veel mogelijk circulair worden.'

De Partij voor de Dieren neemt heldere standpunten in. Zo is de partij voorstander van de aanleg van de Lelylijn, mits de natuur vooraf en ruim wordt gecompenseerd en natuurgebieden met elkaar worden verbonden. De partij is ook voor verdere ontwikkeling van de plannen voor Holwerd aan Zee. Frederique Kosse: 'De Lelylijn wijzen wij niet op voorhand af, ook al loopt die eventueel door natuurgebied. Holwerd aan Zee is een plan van de mens, dat vinden wij van belang. Het loopt al tien jaar. We hebben bewondering voor de initiatiefnemers die nu de natuurvariant verder willen ontwikkelen.' Ook vindt de Partij voor de Dieren dat bewoners in het veengebied die funderingsschade hebben opgelopen ruimhartig moeten worden gecompenseerd. Menno Brouwer: 'Het advies van de Funderingstafel (overlegcommissie) moet leidend zijn. Overheden moeten hun verantwoordelijkheid nemen. Het waterpeil moet omhoog. De schatting van de schade is aan de lage kant. Er komt bovendien veel meer schade - dat is bekend - die wordt veroorzaakt door het peilbeleid.'

Frederique Kosse: 'We roepen nog te vaak 'we gaan de natuur in', alsof het gescheiden werelden zijn. We moeten scherper kijken naar de brede welvaart: gezonde natuur, een verbonden samenleving en een groene economie. Zonder natuur is er sowieso geen florerende economie mogelijk.'

Fryslân moet zuinig zijn op de leefomgeving voor mens en dier.' Menno Brouwer: 'Het is nu of nooit met de Waddenzee. Wat ons betreft wordt de Waddenzee een rechtspersoon met alle daarbij behorende rechtsmiddelen.' Frederique Kosse: 'Er wordt veel gesproken over de stikstofcrisis en de klimaatcrisis. Dan kun je de kop laten hangen en niets doen óf werken aan een groener, gezonder en mooier Fryslân. Je kunt nu nog kiezen!'

Liwwadders

provinsje fryslân
provincie fryslân

Groenlunch Kancelarij

Lunchlezing
Dan verhuizen we maar naar Noorwegen... (of toch niet!)

 Bert Middel
Oud-dijkgraaf

 Els van der Laan
Landschaps-architect bij NO.ORDPEIL

 Tienieke Clevering
Water Natuurlijk Fryslân

Waar: Leeuwarden
Datum: Maandag 13 maart
Tijd: 12.00 - 13.15 uur

15 maart 2023

provinsje fryslân
provincie fryslân

Post op Twitter

11.399 PvdD-stemmers bedankt!

Ook in Fryslân groeien we als biologische kool

Vasthouden aan onze idealen

De verkiezingsuitslag is bekend. Resultaat 1: 18 % meer stemmen dan in 2019, maar helaas geen tweede Statenzetel. Resultaat 2: de Partij voor de Dieren is nu belangrijker dan ooit in de strijd voor gezonde natuur, dierenwelzijn en een leefbaar Fryslân. Onze voorstellen voor een nieuwe, transparante coalitievorming en Samenlevingsakkoord of Statenakkoord zijn niet overgenomen. De komende vier jaar zullen wij dus op een constructieve, positieve en consequente manier oppositie voeren: Menno Brouwer als Statenlid en Frederique Kosse als commissielid.

De problemen waar wij nu mee kampen zijn zo groot geworden omdat het jarenlang heeft ontbroken aan politieke moed: steeds uitstellen wat nodig is of kiezen voor slappe compromissen. En nu zijn uitstel en geitenpaadjes geen optie meer. Met onze idealen bieden we een alternatief voor alle inwoners van Fryslân die zich willen inzetten voor waarden die er écht toe doen: mededogen, duurzaamheid en een respectvolle omgang met natuur, mens en dier. Wij houden vast aan onze idealen en hiervoor gaan wij ons de komende vier jaar voor de volle 100% inzetten.

Artikel Friesch Dagblad 18 maart '23

LEEWARDEN In de luwte van de politieke aardverschuiving sneeuwde het een beetje onder, maar ook de Partij van de Dieren (PvdD) boekte een (bescheiden) verkiezingswinst. De partij deed in Fryslân voor de derde achtereenvolgende keer mee aan de Statenverkiezingen.

‘Je ziet dat steeds meer mensen zich zorgen maken over het klimaat, de natuurontwikkeling en de toekomstige wereld voor onze kinderen en kleinkinderen,’ analyseert fractievoorzitter en lijsttrekker Menno Brouwer zijn verkiezingssucces. ‘Wij groeien bij iedere verkiezing in stapjes door.’ In vergelijking met PvdD’s eerste verkiezing in 2015 en die van afgelopen woensdag is er haast sprake van een verdubbeling van het aantal stemmen. Maakten in 2015 6806 kiezers het vakje bij de PvdD rood, bij deze verkiezingen waren dat er 11.399. Bij de verkiezingen in 2019 trok de partij 9618 kiezers in Fryslân.

Klimaatcrisis

Nu de gevolgen van de klimaatcrisis door droogte, stortbuien en overstromingen in Nederland steeds zichtbaarder worden zou een veel forsere groei in de lijn der

verwachtingen liggen. Maar het was de BBB, een partij die opkomt voor de gevestigde belangen van de agrarische sector, die een monsteroverwinning boekte. ‘De PvdD heeft een langetermijnvisie waar op wordt gekoerst. In de politiek is de horizon echter klein en de mate van urgentie om de problemen daadwerkelijk aan te pakken niet altijd zo hoog.’ Toch vindt volgens hem een groot deel van de bevolking dat het slecht gaat met het klimaat en de natuur en dat er wat moet gebeuren. ‘De winst van BBB zie ik vooral als protestsignaal dat de politiek in Den Haag en Fryslân meer moet kijken wat er onder de bevolking leeft. Maar hoe krijg je het verhaal van de urgentie om de klimaat- en biodiversiteitsproblemen politiek op het kleed? En krijg je voldoende partijen mee? Dat is lastig.’

Niet houdbaar

Brouwer voelt zich geen roepende in de woestijn. ‘Je ziet dat veel van onze inzichten en ideeën door steeds meer partijen worden overgenomen. En ook in de landbouwsector begint door te dringen dat zaken anders moeten worden aangepakt omdat de huidige landbouw niet houdbaar is. De urgentie dat het anders moet worden door steeds meer mensen ook zo ervaren.’

Dat de overwinning van BBB daar niet op lijkt te wijzen, kan hij niet beamen. ‘De winst van BBB is spectaculair en 30 procent van de stemmen halen is natuurlijk knap. Maar 70 procent stemde anders. En er zijn ook wetten en internationale afspraken op het gebied van klimaat en natuur die Nederland heeft ondertekend. Zo moet volgens de Kaderrichtlijn Water al het water in Europa in 2027 schoon en gezond zijn. Dat lijkt Nederland nu al niet te gaan redden. Ik ben benieuwd hoe BBB zo’n uitdaging denkt op te lossen.’

Persbericht coalitievorming

De Partij voor de Dieren Fryslân heeft tijdens het eerste verkennend gesprek van de Provinciale Staten voorgesteld om de opdracht aan de verkenner flink te verbreden. Alleen zo komen we af van de achterhaalde politiek en doen we recht aan de kiezer.

De Partij voor de Dieren Fryslân pleit ervoor om nieuwe vormen van samenwerking te onderzoeken in plaats van alleen te kijken naar een meerderheidscoalitie waarbij de burger de komende vier jaar geen enkele rol speelt. De partij denkt aan een samenlevingsakkoord, waarbij tijdens de onderhandelingen mét in plaats van óver organisaties en initiatieven uit de mienskip wordt gepraat. Denk aan het Fryske Gea, Holwerd aan Zee of Doarpswurk. Een andere mogelijkheid is een akkoord op hoofdlijnen, waarbij over lastige onderwerpen met wisselende meerderheden wordt gewerkt. Een frisse en transparante manier van politiek bedrijven is volgens de Partij voor de Dieren de enige manier om uit de politieke crisis te komen. Want over één onderwerp zijn alle fracties het eens: het moet nu écht anders.

Volgens de Partij voor de Dieren Fryslân biedt een samenlevingsakkoord of een akkoord op hoofdlijnen de basis voor een écht nieuwe bestuurscultuur: per

onderwerp wordt gekeken naar de belangen van alle inwoners van Fryslân en per onderwerp wordt gezocht naar meerderheden. Een nieuwe bestuurscultuur biedt een luisterend oor voor de burger en is daarmee essentieel om het verloren vertrouwen in de politiek te herstellen. Bestuurders en politici moeten zich richten op gesprek en dialoog in plaats van zich te verschuilen achter een dichtgetimmerd coalitieakkoord.

In de opdracht van BBB aan de verkenner ligt helaas de nadruk op een traditionele meerderheidscoalitie en de samenstelling van een nieuw college van Gedeputeerde Staten. BBB kopieert dus gewoon de “oude” oude politiek waar kiezers zich juist massaal van hebben afgekeerd. “Hoewel BBB zegt te staan voor een nieuwe bestuurscultuur, is dit typisch weer zo’n voorbeeld van oude wijn in nieuwe zakken,” aldus Menno Brouwer, fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren. “Als we nú niet kiezen voor een echt andere aanpak, belanden alle proteststemmen (weer) op de mesthoop.”

Menno Brouwer, Fractievoorzitter PvdD Fryslân

Stadsblad Liwwadders – online – 23 maart 2023

Partij voor de Dieren

Fryslân

Installatie 29 maart 2023

Vooruitblik

Bij de verkiezingen voor Provinciale Staten hebben we een heel mooi resultaat behaald: 18% meer stemmen dan in 2019. Als fractie gaan wij de komende vier jaar met goede moed en veel vertrouwen verder met het verwezenlijken van de idealen van de Partij voor de Dieren in Fryslân.

Onze fractie heeft voor de komende periode in ieder geval de volgende onderwerpen op de agenda staan:

- ✓ beïnvloeden en waar dit kan bijsturen van beleid Provincie Fryslân ten aanzien van het bevorderen van dierenwelzijn, natuurinclusieve landbouw, biodiversiteit en energietransitie;
- ✓ opzetten van een programma werkbezoeken aan natuurorganisaties, dierenorganisaties, natuurinclusieve boerenorganisaties etc.;
- ✓ opzetten van een Programma Politieke Beestjes Helpen voor leden die meer willen weten over politiek actief zijn binnen onze partij en/of die (misschien) fractieondersteuner willen worden;

- ✓ meer zichtbaar zijn in de regionale media (o.a. via opiniestukken) en vaker onze (actieve) leden informeren over wat wij doen en wat wij bereiken.

Programma Politieke Beestjes Helpen

Voor wie?	Iedereen die nadenkt over politiek actief worden (max. 5 personen).
Wat?	# introductie en rondleiding Provinciehuis # beleid en besluitvorming in de politiek # voorbereiden vergadering en # bijwonen vergadering.
Waar?	Provinciehuis in Leeuwarden.
Wanneer?	September/Okttober 2023 (4 bijeenkomsten).
Meer weten?	Stuur een mail naar: partijvoordedieren@fryslan.frl

Informatie en contact

Wil je weten wat onze fractie doet? Kijk op de website of volg ons op Twitter, LinkedIn en/of Facebook!

Wil je kennismaken met de fractie, een vraag voorleggen of een kijkje achter de schermen nemen? Mail ons en maak een afspraak!

partijvoordedieren@fryslan.frl

Bijlage 1 Moties & Amendementen 2022

Januari

[Motie Netruimte voor kleine projecten](#)

[Motie Stimuleer energieopslag](#)

[Motie CO2 doelstelling verhogen naar 55%](#)

Februari

[Motie Cofinanciering hoofdfietsroutes](#)

[Motie Ook hoofdfietsroutes naar Groningen](#)

Maart

[Motie Afronding NNN voor 2030](#)

[Motie Koolstofvastlegging bodem](#)

April

[Amendement Geen ondersteunend afschot](#)

[Motie Sneller aanleggen NNN](#)

Juni

[Motie Ondersteuningsstructuur Mienshipsinitiatieven](#)

[Motie verbinden Dairy Valley met eiwittransitie](#)

September

[Amendement Geen ganzenverjaging of afschot](#)

[Amendement Geen uitbreiding intensieve veehouderij boven 2ha](#)

[Amendement Geen nieuwvestiging intensieve veehouderij](#)

[Motie Behoud weidevogelparel Hounspolder](#)

[Motie Voorkomen dierlijke slachtoffers windturbines](#)

[Motie Meer bos en boom](#)

[Motie Verhogen dierenwelzijn](#)

[Motie Bomenbescherming](#)

Oktober

[Motie Haalbaarheid waterstofbussen nader onderzoeken](#)

November

[Motie Nieuwe Wet Dieren meenemen in vergunningverlening](#)

December

[Amendement CO2 doelen Regionaal Mobiliteitsprogramma](#)

[Motie Advies Funderingstafel leidraad](#)

**Fractie Provinciale Staten
Partij voor de Dieren Fryslân**